

БОРИСОВ Назар Михайлович

Київський інститут Національної гвардії
України

ГРОМАДСЬКИЙ КОНТРОЛЬ ЯК ФАКТОР ЗНИЖЕННЯ РІВНЯ КОРУПЦІЇ

Корупція суттєво гальмує розвиток нашої держави та суспільства. Боротьба з цим негативним явищем має вестися за всіма напрямками: від удосконалення законодавства до виховання у населення нетерпимого ставлення до проявів цього громадського зла, а також залучення населення до здійснення громадського контролю за відповідністю діяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, їх посадових і службових осіб Конституції України, законам України, іншим нормативно-правовим актам. У прагненні вдосконалити державну антикорупційну політику до її правових стандартів державі важливо розуміти, що ця політика може стати ефективною лише за активної участі суспільства, і лише спільними зусиллями держави та інститутів громадянського суспільства можна досягти стійких позитивних зрушень у протидії корупції.

Проблеми, пов'язані із роллю громадського контролю у запобіганні корупції розглядали ряд науковців – М. Кінаш, Т. Гжибовська, Ю. Нисневич, Л. Наливайко та інші. Але ряд аспектів потребує детального опрацювання.

Підвищити ефективність антикорупційних заходів держави можна, в тому числі, за рахунок використання багатого потенціалу соціальних (громадських) регуляторів. Зокрема, державна антикорупційна політика передбачає, крім розроблення ефективних превентивних заходів, також залучення інститутів громадянського суспільства, у тому числі через участь його інститутів, до здійснення громадського контролю у сфері протидії корупції [1, с. 47].

Аналіз законодавчої бази України дозволив встановити, що нормативного визначення поняття «громадський контроль» не існує, оскільки відповідного

закону наразі не ухвалено. В законопроекті № 2737 від 24.04.2015 пропонувалося визначення громадського контролю – «публічну діяльність громадських об'єднань, предметом якої є нагляд за відповідністю діяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, їх посадових осіб та службовців Конституції України, законів України та інших нормативно-правових актів» [2], але 01.11.2016 р. цей законопроект було знято з розгляду.

На основі норм Конституції правову основу громадського контролю складає комплекс законодавчих актів: Закони України «Про громадські об'єднання», «Про доступ до публічної інформації», «Про запобігання корупції», «Про звернення громадян», «Про місцеве самоврядування в Україні», «Про інформацію», «Про державну службу».

Сама ідея залучення громадянського суспільства до боротьби з корупцією є поширеною у світі. Форми цієї діяльності можуть бути різними і полягають переважно у взаємному обміні інформацією, спільному навчанні громадян, спільному обговоренні та виробленні конкретних рішень, комплексній спільній розробці та реалізації програм і моніторингу їх виконання, проведенні спільних перевірок дотримання законодавства, спільній участі в профілактичних заходах, методичному консультуванні та організаційній допомозі, проведенні громадських та дорадчих рад, громадських експертиз нормативних актів, засідань робочих груп, слухань, конференції, семінари, круглі столи, зустрічі, переговори, дослідження, моніторинг, записи тощо.

Характерною рисою сучасного суспільства є стійке відчуження між державою і громадянами. Соціально-політична пасивність громадян, які є об'єктами державної політики, стимулює відірваність влади від суспільства, і як наслідок – безвідповідальність перед ним, низькі темпи розвитку інститутів громадянського суспільства, а отже, низьку ефективність діяльності останнього [3, с. 50].

Результат антикорупційних заходів значною мірою залежатиме від того, наскільки населення країни усвідомить їх необхідність, реальність корупційної загрози інтересам кожної людини та держави в цілому, обов'язковість

дотримання заборон та обмежень, важливість запобігання процесам, що породжують корупційні правопорушення, оскільки антикорупційну політику не можуть реалізовувати лише ті люди, які придумують закони та контролюють їх виконання.

Успіх у боротьбі з корупцією залежить від комплексного, злагодженого підходу до цієї проблеми. Насамперед, йдеться про розвиток внутрішніх систем запобігання корупції органів влади, модернізацію методик, формування стандартів громадського контролю з урахуванням кращого вітчизняного та зарубіжного досвіду протидії корупції, удосконалення освітніх програм та програм підвищення професійної кваліфікації персоналу, а також впровадження нових ідей, пропозицій та інновацій, що надходять від інститутів громадянського суспільства, організацій та громадян. особи. Боротьба з корупцією та будівництво цивільних товариств вимагає участі кожного члена суспільства, особливо молодого покоління.

Ефективність антикорупційної діяльності в рамках громадського контролю у протидії корупції може бути досягнута в результаті застосування комплексу організаційно-правових заходів, де удосконалення законодавства представлено як один із основних методів протидії їй.

Законодавство про боротьбу з корупцією необхідно розробляти комплексно, з обов'язковим урахуванням розвитку та зміни суспільних відносин, де кінцевою формою розвитку законодавства про боротьбу з корупцією стане вдосконалення діяльності щодо здійснення громадського контролю як регулятора самостійної сфери суспільних відносин.

Система громадського контролю у сфері протидії корупції має бути зрозумілою та простою для правоохоронних органів; важливо забезпечити єдність і послідовність норм. У вдосконаленні правового регулювання аналізованих відносин зацікавлені як суб'єкти, що здійснюють громадський контроль (оскільки корупція впливає на їхні права та свободи), так і сама держава [4, с. 51].

Для виходу із ситуації, що склалася, потрібні певні конкретні заходи та пошук сили, яка б за своїми об'єктивними ознаками забезпечувала та захищала права та інтереси громадян. Зближення органів державної влади та населення виступає одночасно і індикатором, і умовою реалізації ефективної державної антикорупційної політики.

Отже, за результатами викладеного матеріалу можна зробити такі висновки:

відсутність нормативного визначення на законодавчому рівні поняття громадського контролю як заходу запобігання корупції, одного боку, створює свободу творчості для державної та міської влади, а також наукової спільноти, з іншого боку, є перешкодою для загального розуміння цього явища, вносячи своєрідний термінологічний дисбаланс;

ефективність антикорупційної діяльності в рамках громадського контролю у протидії корупції може бути досягнута застосуванням комплексу організаційно-правових заходів, де удосконалення законодавства представлено як один із основних методів протидії їй;

законодавство про боротьбу з корупцією необхідно розробляти комплексно, з обов'язковим урахуванням розвитку та зміни громадських відносин, де кінцевою формою розвитку законодавства про боротьбу з корупцією стане вдосконалення діяльності щодо здійснення громадського контролю як регулятора самостійної сфери громадських відносин.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Наливайко Л.Р., Орешкова А.Ф. Громадський контроль в умовах сучасних євроінтеграційних процесів. Науковий вісник ДДУВС. 2019. № 3 (77). С. 47-55.

2. Проект Закону про народний контроль в Україні № 2737 від 24.04.2015. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=54942

3. Гжибовська Т. Громадський контроль як інструмент впливу на органи публічної влади в умовах воєнного стану. Вісник Львівського університету. Серія філос.-політолог. студії. 2024. Випуск 54. С. 196-203.

4. Кінаш М.М. Громадський контроль як механізм протидії корупції: проблеми реалізації в Україні. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право. 2020. № 29. Т. 2. С. 72-74.

5. Нисневич Ю.А. Інформаційно-комунікаційна стабілізація політичної системи. Політологічний вісник. 2017. №1 (6). С. 68-80.